

Skjærgårdsseminaret 2018

29. August 2018

Adm. dir. Geir Bergskaug

En bank i god utvikling...

... med solid utlånsbalanse,
meget god finansiering,
lave kostnader og effektiv drift
og digitalisering gjennom kloke valg.

Sparebanken Sør – Sørlandets ledende bankkonsern

Sør-Norge som hovedmarked

177 000 aktive personkunder

Etablert i 1824, 514 ansatte

23 000 aktive bedriftskunder

Børsnotert og samfunnsleid

Over 118 mrd. kroner i forvaltningskapital

Finanskonsern med bank, verdipapirhandel, og eiendomsmebling

Agder og Telemark er et marked på totalt ca. 470.000 innbyggere. Ingen andre dekker dette området som Sparebanken Sør.

Agenda

- Hovedpunktene fra kvartalsregnskapet
- Risikobildet i utlånsporteføljen
- Markeds- og likviditetssituasjonen
- Kapitalstrategi og kapitalutvikling
- Mål og forventninger fremover
- Våre strategiske prioriteringer
- Samfunnsaktøren Sparebanken Sør

Hovedpunktene fra kvartalsregnskapet

SPAREBANKEN SØR

Hovedtrekk 2. kvartal 2018

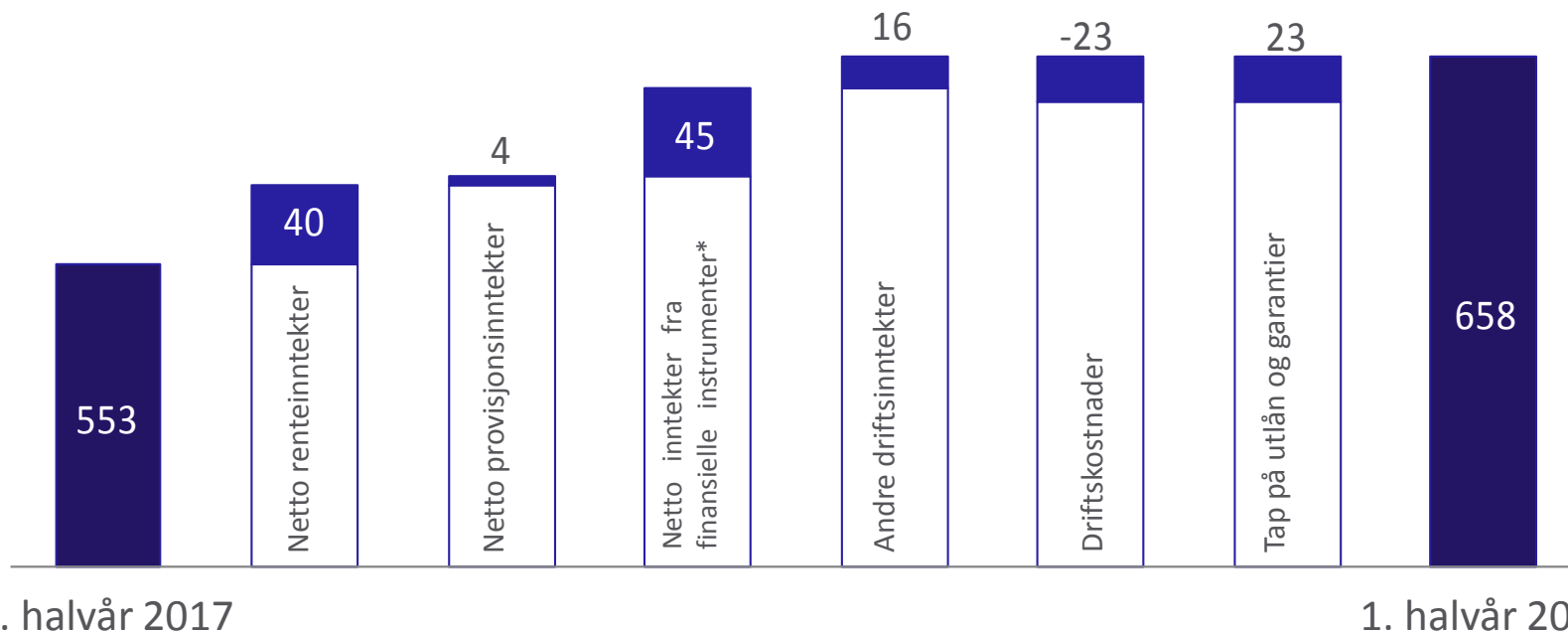
- Godt resultat fra ordinær drift
- Positiv utvikling i netto renteinntekter
- Positive netto inntekter fra finansielle instrumenter*
- Effektiv drift og lave kostnader
- Meget lave tap på utlån
- Passerte 100 mrd. kroner i utlån
- 12 måneders utlånsvekst på 6,2 prosent
- 12 måneders innskuddsvekst på 2,8 prosent
- Egenkapitalavkastning etter skatt på 10,1 prosent
- Ren kjernekapitaldekning på 15,0 prosent og uvektet kjernekapitalandel (Leverage Ratio) på 9,1 prosent

Millioner NOK	2. kvartal 2018	2. kvartal 2017	Endring
Netto renteinntekter	433	417	16
Netto provisjonsinntekter	84	83	1
Netto finans	28	-5	33
Andre driftsinntekter	21	3	18
Sum inntekter	566	498	68
Driftskostnader	218	208	10
Driftsresultat før tap	348	290	58
Tap på utlån, garantier	5	13	-8
Resultat før skatt	343	277	66
Skatt	65	62	3
Resultat etter skatt	278	215	63

*I forbindelse med fusjonen av Vipps, BankAxept AS, og BankID Norge AS er det gjennomført en verdivurdering av selskapene. Dette har samlet sett gitt en positiv effekt på 59 mill. kroner i 2. kvartal, og er fordelt på netto inntekter fra finansielle instrumenter (37 mill) og andre driftsinntekter (22 mill.).

Endring i resultat før skatt, 1. halvår

Millioner NOK

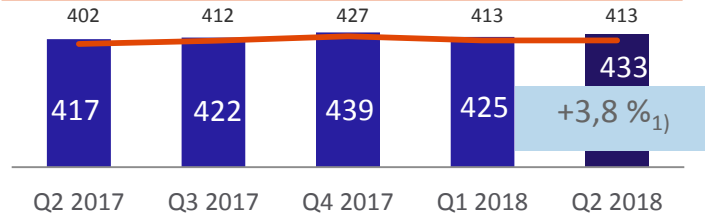
*I forbindelse med fusjonen av Vipps, BankAxept AS, og BankID Norge AS er det gjennomført en verddivurdering av selskapene. Dette har samlet sett gitt en positiv effekt på 59 mill. kroner i 2. kvartal, og er fordelt på netto inntekter fra finansielle instrumenter (37 mill) og andre driftsinntekter (22 mill.).

Nøkkeltall – kvartalsvis utvikling

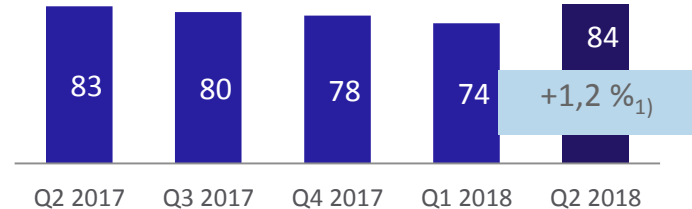
Millioner NOK

Netto renteinntekter

Netto renteinntekter, justert for sikringsfondsavgiften og renter hybridkapital

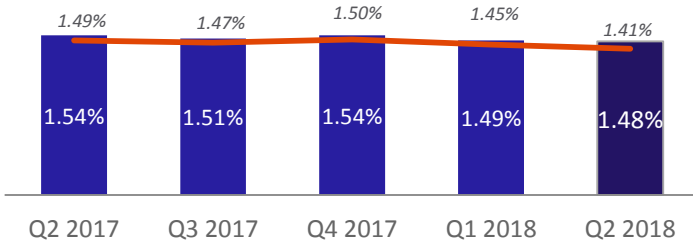

Netto provisjonsinntekter

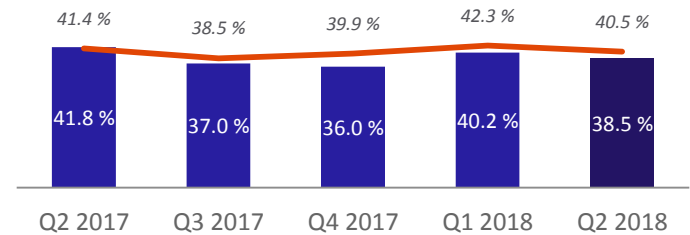
Rentenetto i % av gj. forvaltning

Rentenetto i % av gj. forvaltning, justert for prinsippendringer₁₎

Kostnader i % av inntekter

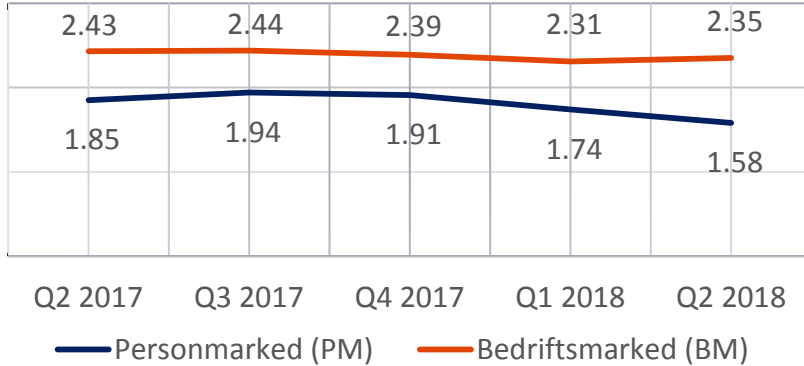
Kostnader i % av inntekter ekskl. finansielle instrumenter

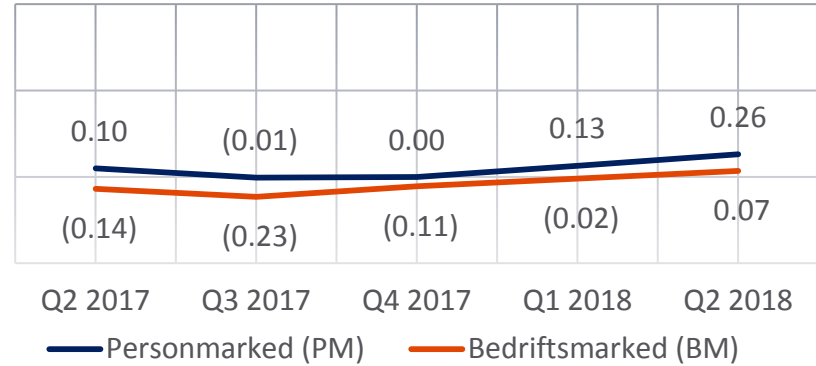

Marginutviklingen og 3 mnd NIBOR

Utlån (%)

Innskudd (%)

Utvikling 3 mnd NIBOR

Positiv utvikling i rentenetto på tross av signifikant høyere nivå på 3 mnd NIBOR, sammenlignet med samme periode i fjor, som følge av:

- *Vekst i totale utlån*
- *BM utlån som utgjør 35 prosent av total utlånsmasse, hvorav ca. 80 prosent er NIBOR basert.*
- *BM innskudd knyttet til NIBOR*

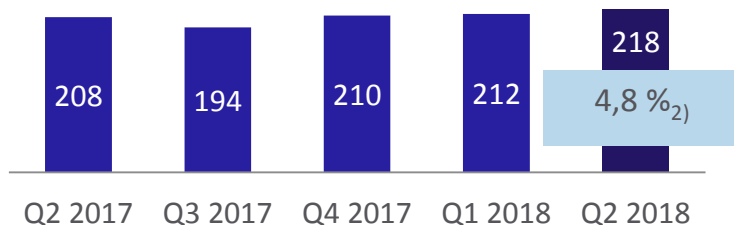

SPAREBANKEN SØR

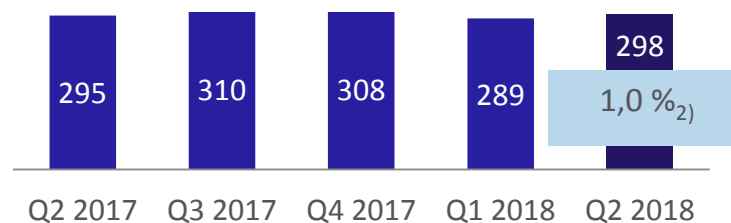
Resultatutvikling og avkastning

Millioner NOK

Driftskostnader

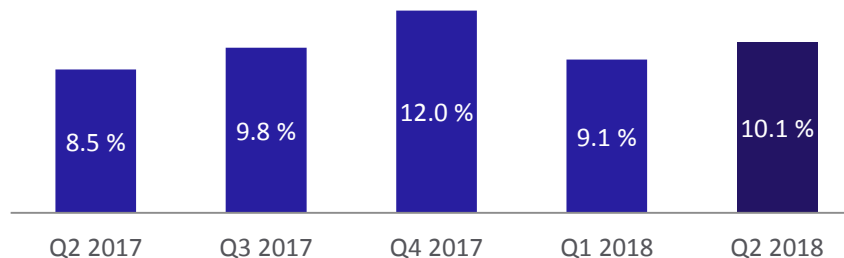

Resultat ordinær drift₁₎

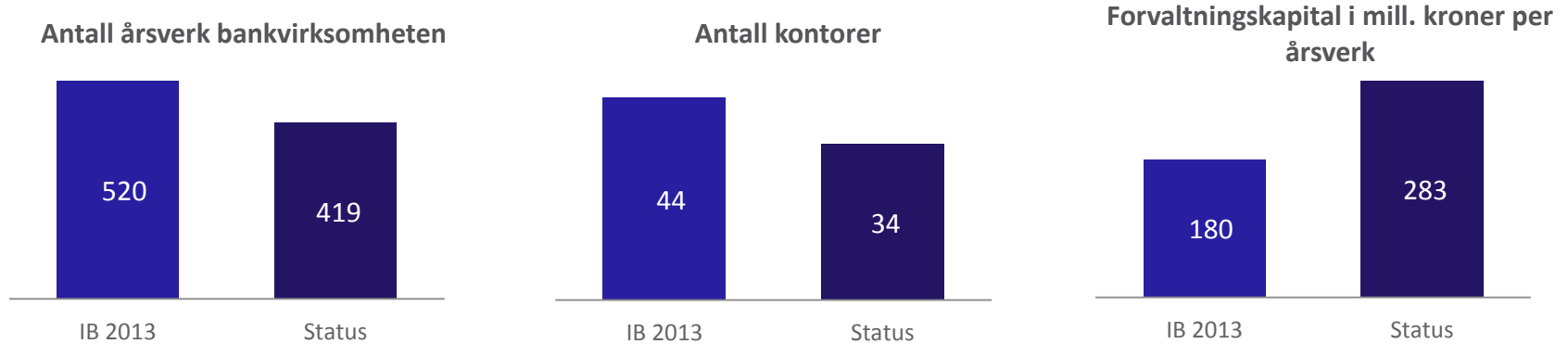
Egenkapitalavkastning

Kvartalsvis utvikling basert på kvartalets resultat etter skatt

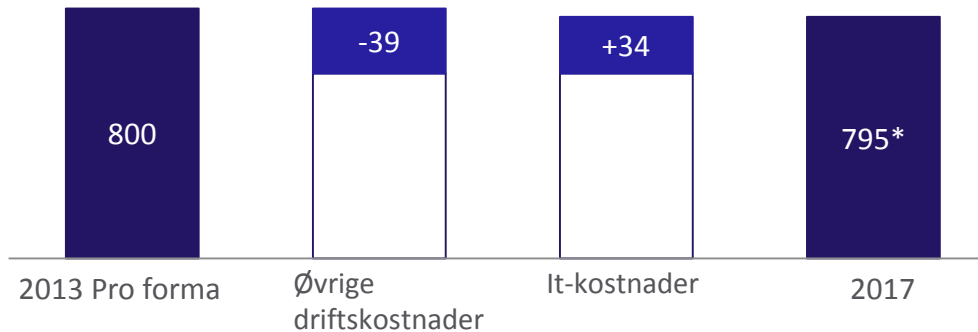
- 1) Netto renteinntekter + Netto provisjonsinntekter + Andre driftsinntekter – Driftskostnader, justert for omdanning av pensjonsordning.
- 2) Endring i forhold til samme periode i fjor

Struktur- og kostnadstilpasning

Betydelig potensial er realisert, og videre kostnadseffektivisering er en del av løpende drift.

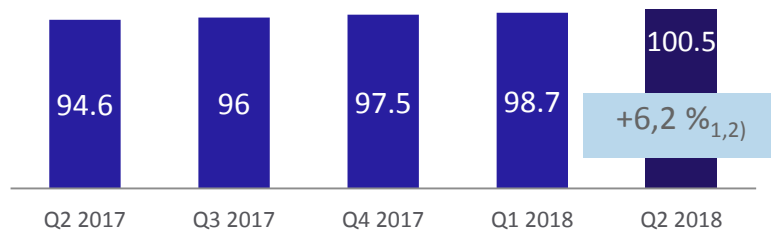
Millioner NOK

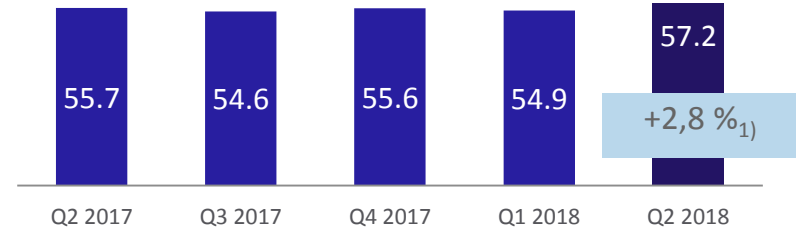
Balansposter

Milliarder NOK

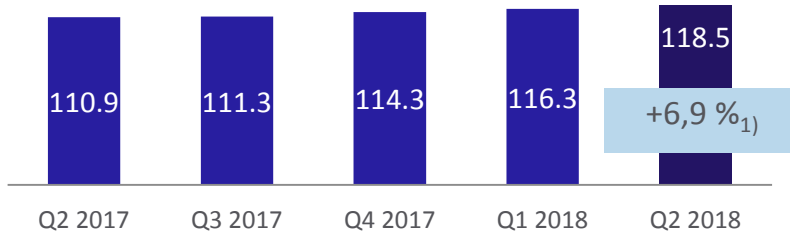
Netto utlån

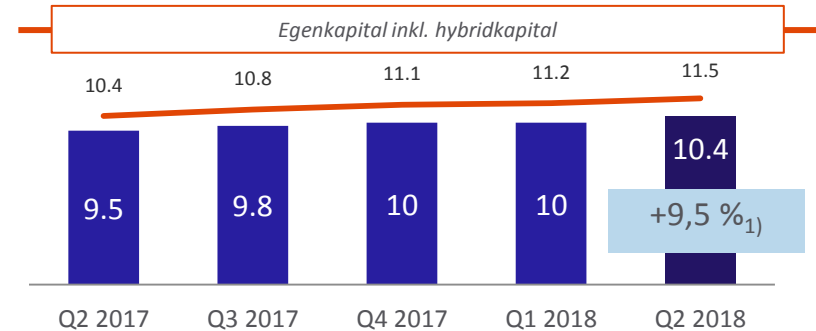
Innskudd

Forvaltningskapital

Egenkapital

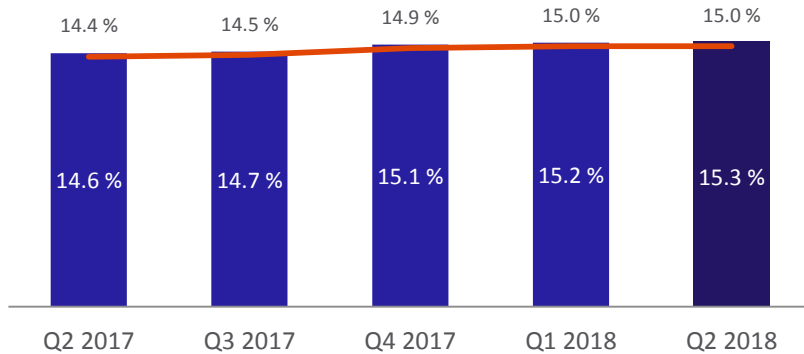

- 1) Endring i forhold til samme periode i fjor
- 2) Utlånsvekst ved utgangen av 2. kvartal 2018 utgjorde 5,9 mrd. kroner, tilsvarende 6,2 prosent, hvorav personkunder 6,2 prosent og bedriftskunder 5,9 prosent

Kapitaldekningen

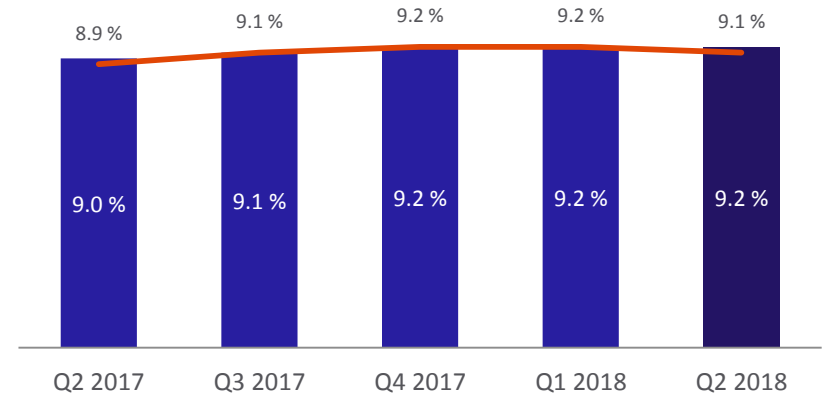
Ren kjernekapitaldekning

Ren kjernekapitaldekning etter forholdsmessig konsolidering av Brage Finans

Uvektet kjernekapitalandel (Leverage ratio)

Uvektet kjernekapitalandel etter forholdsmessig konsolidering av Brage Finans

Oppsummering etter Q2 2018

Resultat

Banken har en god utvikling i resultat fra ordinær drift gjennom tilpasset vekst, stabile provisjonsinntekter, god kostnadskontroll og lave tap.

Finans

Positive netto inntekter fra finansielle instrumenter, hovedsakelig som følge av gevinst etter verdivurdering av Vipps AS, BankAxept AS og BankID Norge AS i forbindelse med selskapenes fusjon.

Kapital

Ren kjernekapitaldekning utgjorde 15,0* prosent og uvektet kjernekapitalandel (leverage ratio) utgjorde solide 9,1* prosent.

Vekst

12 mnd. utlånsvekst på 6,1 mrd. kroner tilsvarende 6,2 prosent.
12 mnd. innskuddsvekst på 2,1 mrd. kroner tilsvarende 2,8 prosent.

Oppsummert

Solid underliggende drift gir et resultat før skatt på 343 mill. kroner i 2. kvartal 2018.

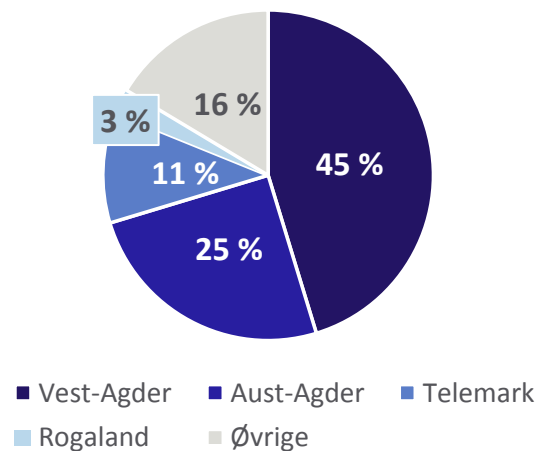

Risikobildet i utlånsporteføljen

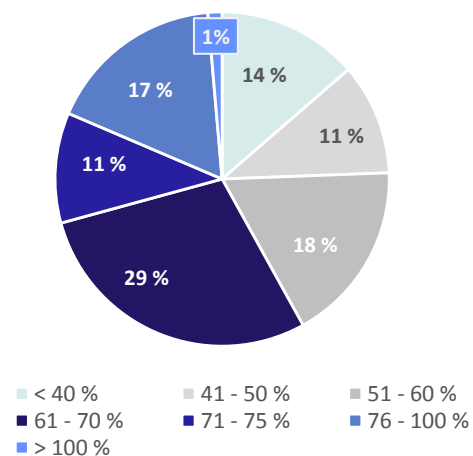
Diversifisert utlånsbalanse

Utlån fordelt på geografi

Brutto utlån

LTV boliglån (Konsern)

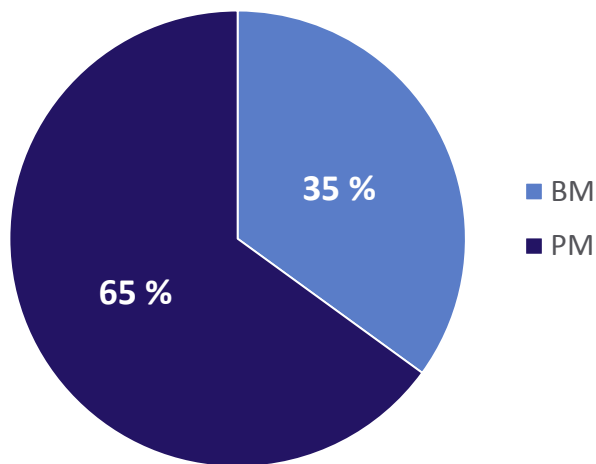
**# 1 posisjon i Vest-Agder og Aust-Agder, # 3 posisjon i Telemark. Positiv utvikling i Rogaland.
81,4 % av boliglån har LTV (Loan To Value) under 75 %.**

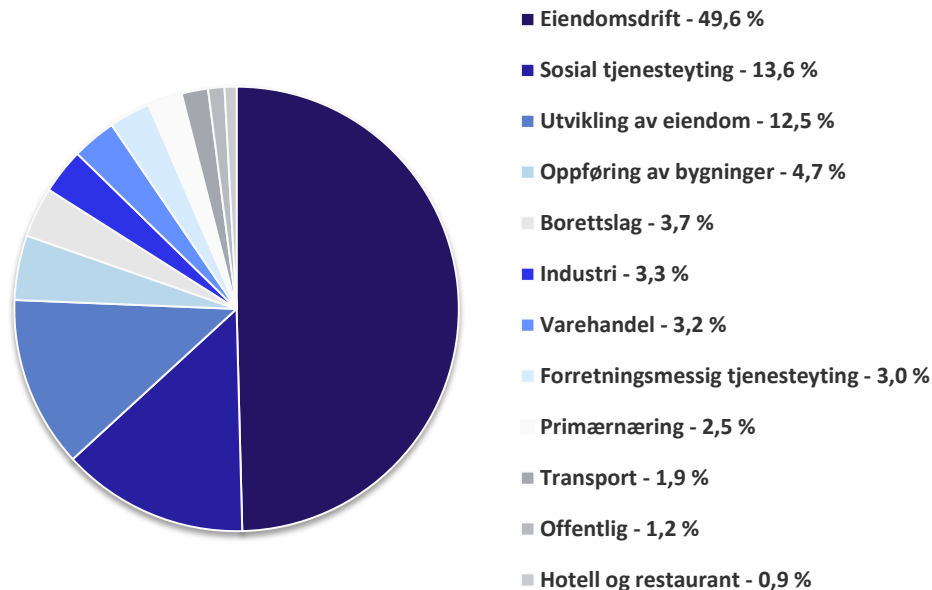
Diversifisert utlånsbalanse

Fordeling PM / BM

Brutto utlån

Sektorfordeling BM

Gjenspeiler landsdelens næringsliv, men lav eksponering mot olje og shipping.

Balansert og positiv utvikling i regionen

Endring i boligpriser*

Tall i prosent,
12 mnd endring

Endring i antall arbeidsledige*

Tall i prosent,
12 mnd endring

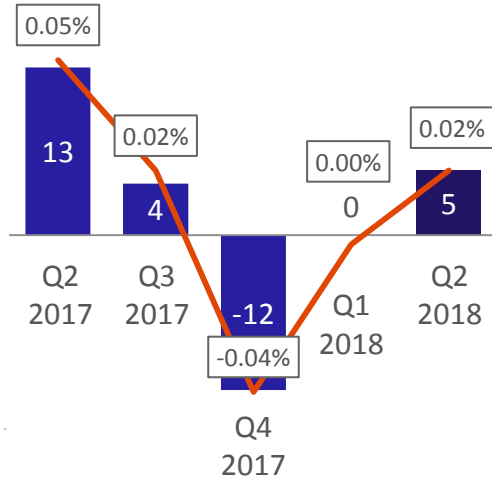
- Midt-Norge
- Innlandet
- Vestlandet
- Viken m/ Oslo
- Telemark
- Vestfold
- Rogaland
- Aust-agder
- Vest-agder

Den positive utviklingen i regionen er med på å gi en vekst i antall sysselsatte i Vest-Agder på hele 3,4 %* de siste 12 månedene

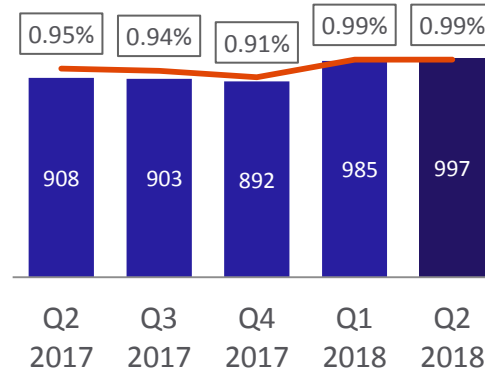
* Endring siste 12 mnd

Tap- og misligholdsvolum

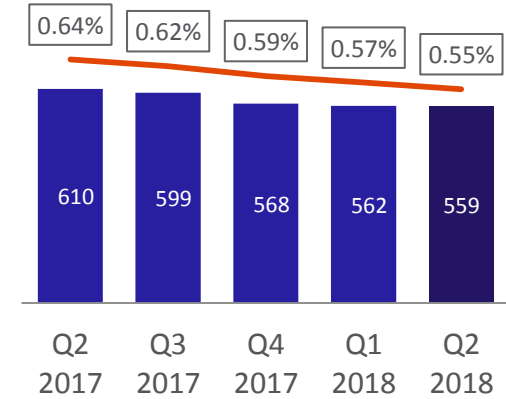
Utvikling i tap i mill. kroner og i prosent av brutto utlån (annualisert)

Utvikling i tapsutsatte og misligholdte engasjementer (over 90 dager) i mill. kroner og utvikling i prosent av brutto utlån

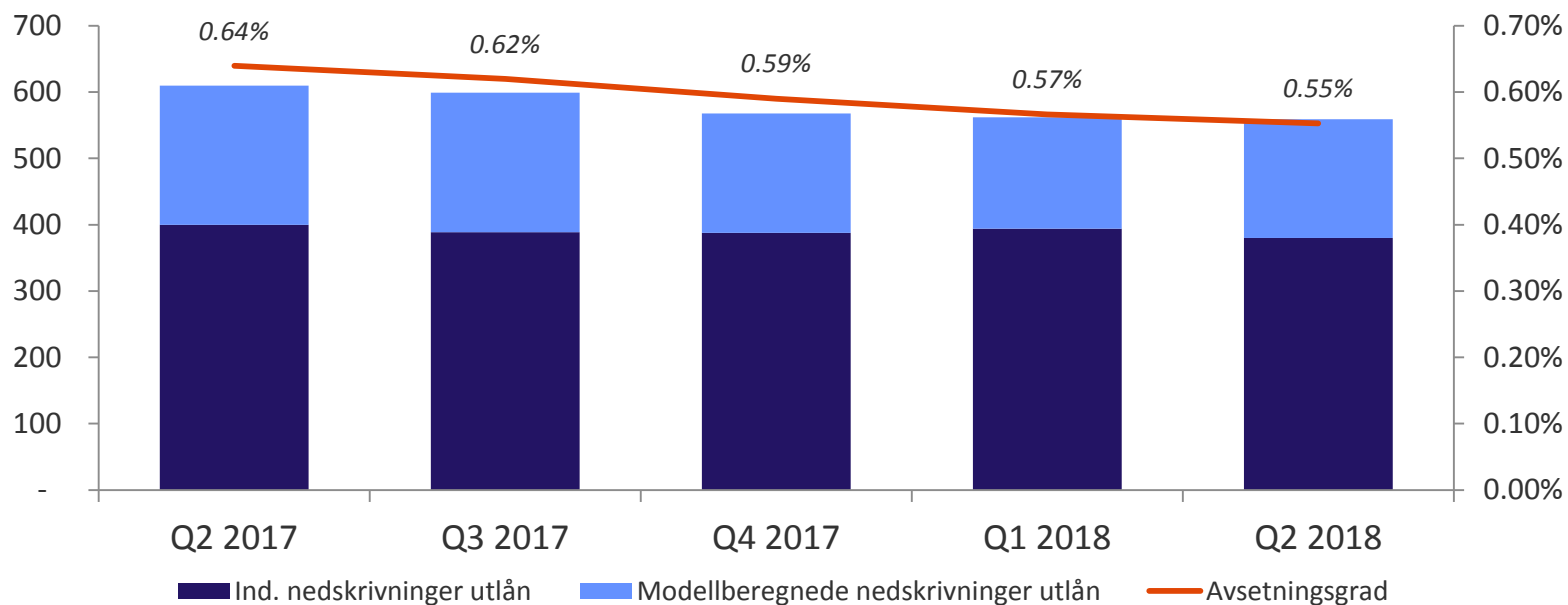

Utvikling tapsavsetninger i mill. kroner og utvikling i prosent av brutto utlån¹⁾²⁾

- 1) Tapsnedskrivninger fra og med Q1 2018 baserer seg på en ny modell for beregning av fremtidig forventet tap. Dette følger av den nye regnskapsstandarden IFRS 9 som 1. januar 2018 erstattet den gamle standarden, IAS 39.
- 2) Tapsavsetning etter den nye modellen inkludere også forventet tap på garantier og ubenyttede kreditter.

Stabil utvikling i avsetningsnivået

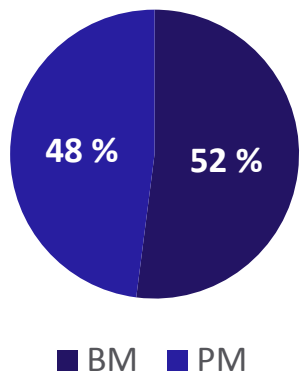

Tapsnedskrivninger fra og med Q1 2018 baserer seg på en ny modell for beregning av fremtidig forventet tap. Dette følger av den nye regnskapsstandarden IFRS 9 som 1. januar 2018 erstattet den gamle standarden, IAS 39. Tapsavsetninger etter den nye modellen inkluderer også forventede tap på garantier og ubenyttede kreditter.

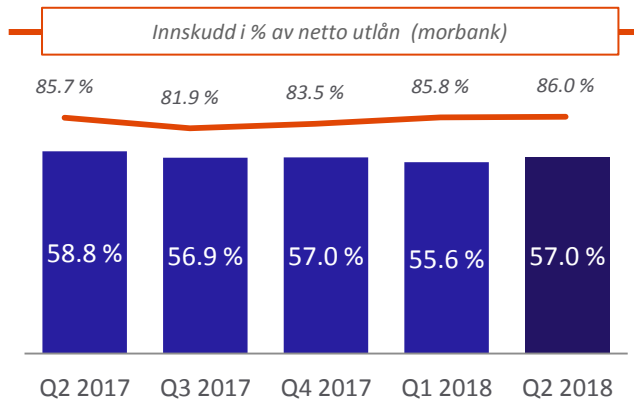
Markeds- og likviditetssituasjonen

Innskudd

Fordeling PM/BM

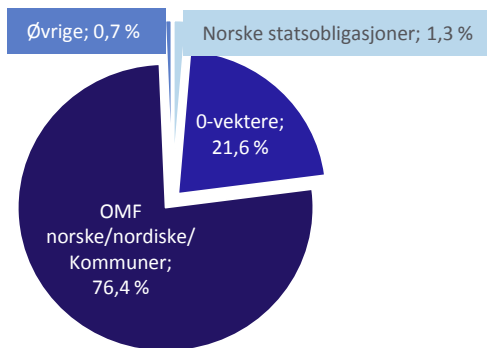
Innskudd i % av netto utlån (konsern)

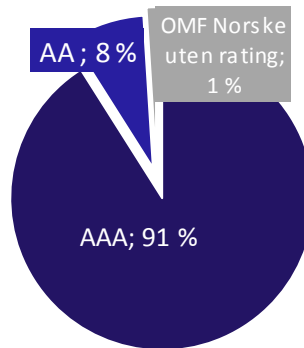
- Stabil utvikling i innskuddsdekningen de siste 12 månedene, med en innskuddsvekst på 2,8 prosent.

Likviditetsportefølje

Kategori

Rating

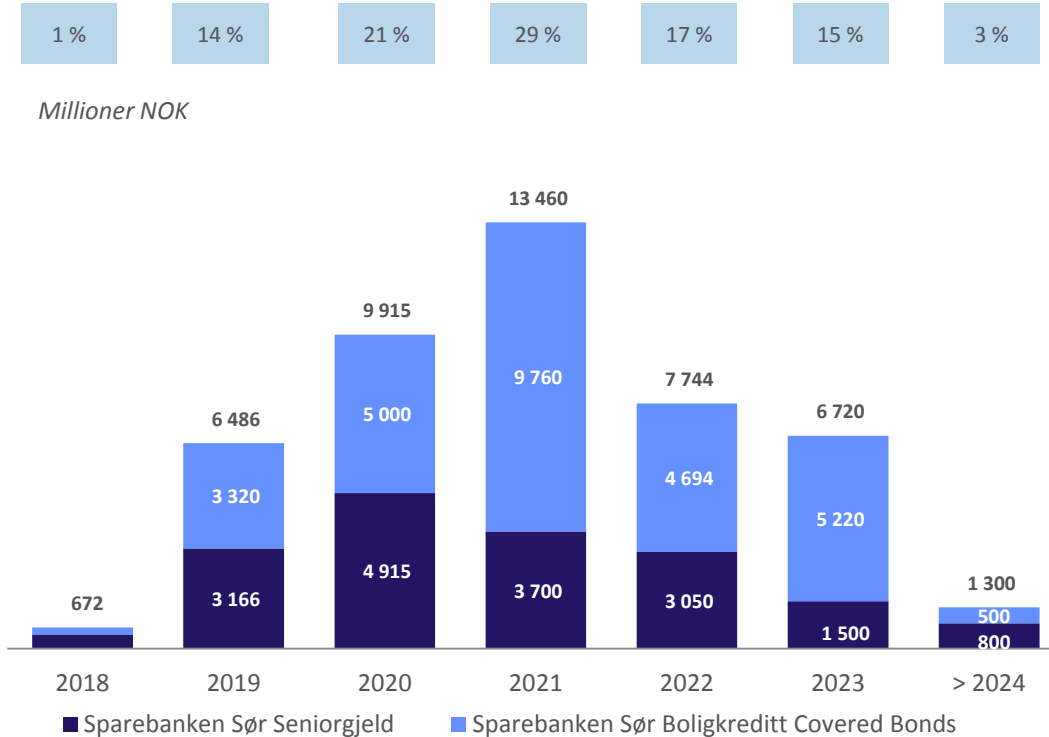

- Total likviditetsportefølje på 15,3 mrd kroner
- 100 prosent investment grade og 100 prosent likvide instrumenter
- Likviditetsreserve (LCR) 167 prosent på konsernnivå

SPAREBANKEN SØR

Fundingforfall

- Total funding utgjorde NOK 46,4 mrd., hvorav NOK 28,7 mrd. var utstedt som obligasjoner med fortrinnsrett pr. 30. juni 2018
- Banken har god fordeling av finansieringsforfallene
- Langsiktig finansiering* utgjorde 90%
- Likviditetsindikator 1 var 108 %
- Gjennomsnittlig løpetid var 3 år

* Langsiktig finansiering er finansiering med forfall > 1 år

Diversifisert funding

EMTN Program - 2 vellykkede utstedelser i 2018

SPAREBANKEN SØR BOLIGKREDITT AS

- 1. kvartal 2018 gjennomførte Sparebanken Sør Boligkreditt den 3. utstedelsen av Covered Bonds, 500 mill. Euro fixed 5 år.

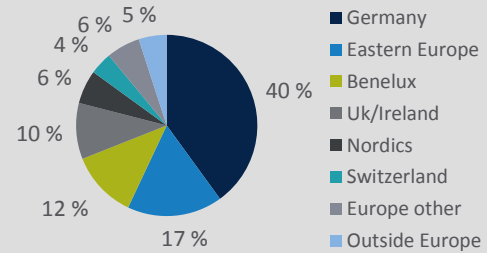

SPAREBANKEN SØR

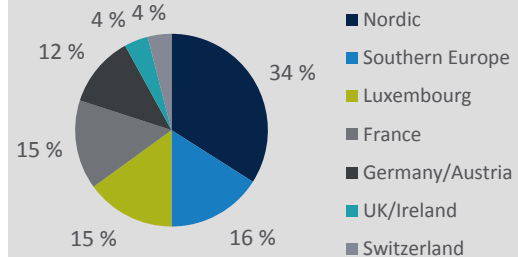
- I 2. kvartal 2018 gjennomførte Sparebanken Sør sin første seniorgjeld utstedelse under EMTN programmet på totalt 300 mill. Euro, FRN 3 år.

Geografisk allokering

Euro 500 mill. Covered bond

Euro 300 mill. Seniorobligasjon

Diversifisert funding

Grønne obligasjoner

Obligasjoner som skal finansiere miljøriktige prosjekter.

Krisehåndtering og MREL

Minimum Requirement for own funds and Eligible Liabilities

- **Krisehåndteringsdirektivet BRRD**

- Trer i kraft 1. januar 2019.
- Foretak som berøres forventes å være tilpasset nye MREL-krav innen 31. desember 2022
- Nytt krav til konvertibel/etterstilt gjeld (Tier 3)

- **Krav til MREL kapital vil bli fastsatt på individuell basis**

- Klargjøring av hvem som omfattes og omfang av krav gjenstår
- Sør har foreløpig anslått MREL kravet til kr. 9-10 mrd

- **Sannsynlig tilpasning innen 31 desember 2022**

- Sparebanken Sør vil tilpasse seg de nye kravene over tid
- Banken har utestående kr.17,7 mrd. i senior gjeld, kr.15 mrd kommer til forfall innen 31.12.2022

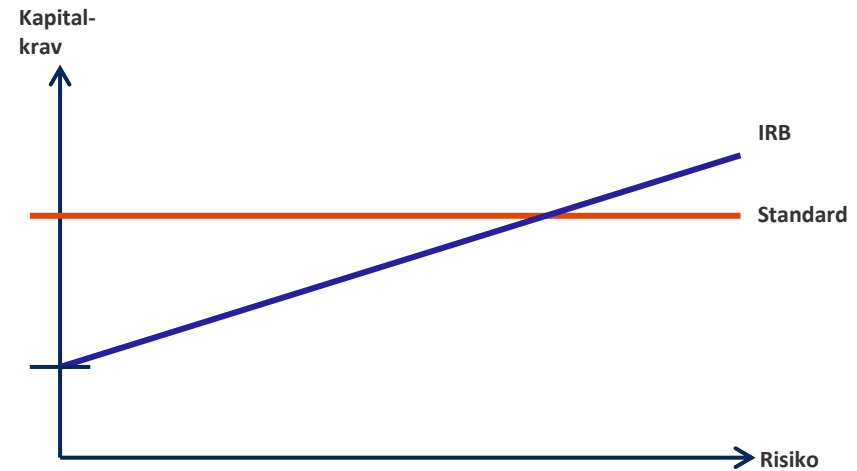

Kapitalstrategi og kapitalutvikling

Risikosensitiv tilnærming til kapitalkravet

- Sør har iverksatt en IRB-prosess for styrke bankens risikostyring ytterligere.
- God risikostyring og gode interne modeller gir bedre kunnskap om portefølje og grunnlag for mer risikosensitiv tilnærming
- Fase 1: Søknad om IRBF (grunnleggende)
- Søknad om IRBA (avansert) kan være en naturlig videreutvikling i fase 2

Prinsipiell ulikhet på IRB- og standard metode

- *Styret vedtok i november 2017 å iverksette en prosess for å søke Finanstilsynet om godkjenning av interne modeller i kapitalberegningen (IRB-F). Det tas sikte på å sende søknad til Finanstilsynet innen utgangen av 2019.*

IRB og kapitalmessige effekter

- IRB skal ikke være kapitaloptimaliserende, men får likevel kapitalmessige effekter
- Sør har minst like god kvalitet i utlånsporteføljen som sammenlignbare banker
- Samtidig har Sør betydelig høyere Leverage Ratio
- Det er dermed ikke grunn til å tro at Sør skal ha spesielt mindre påvirkning på kapitaldekning enn øvrige regionbanker ved overgang til IRB
- Noen effekter kommer ved overgang til IRB-F, og ytterligere effekter ved overgang til IRB-A

	Metodebruk kapitalberegning	CET1	Leverage Ratio
Sør	Standard	15,0	9,1
Regionbank 1	IRB-A	14,8	7,5
Regionbank 2	IRB-A	15,0	7,1
Regionbank 3	IRB-A	15,0	7,4
Regionbank 4	IRB-A	14,7	7,3
Regionbank 5	IRB-A	16,1	7,3

SOR – Kursutvikling og likviditet

Kursutvikling 1. halvår

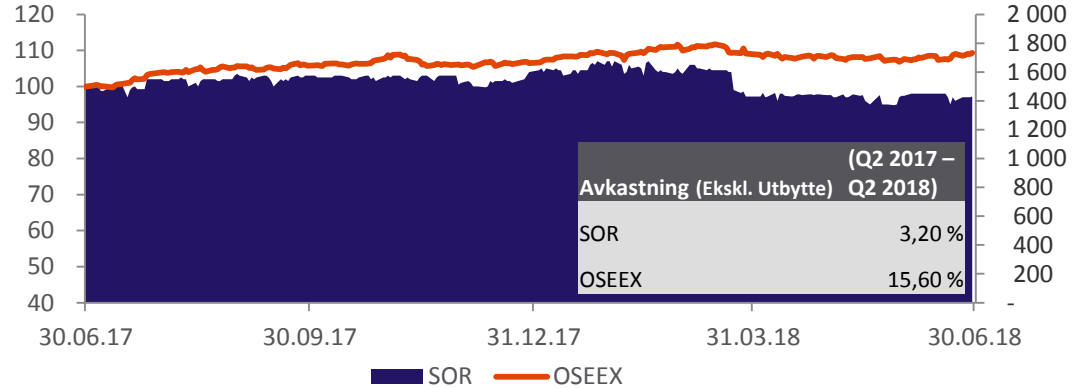
- Kurs i SOR var 97,2 kroner, bokført verdi var 118,9 kroner, tilsvarende en P/B på 0,82.
- Egenkapitalbeviset ga -1 % i avkastning.
- Resultat per EK-bevis på 5,5 kroner, som utgjør en P/E på 8,9.

Likviditet

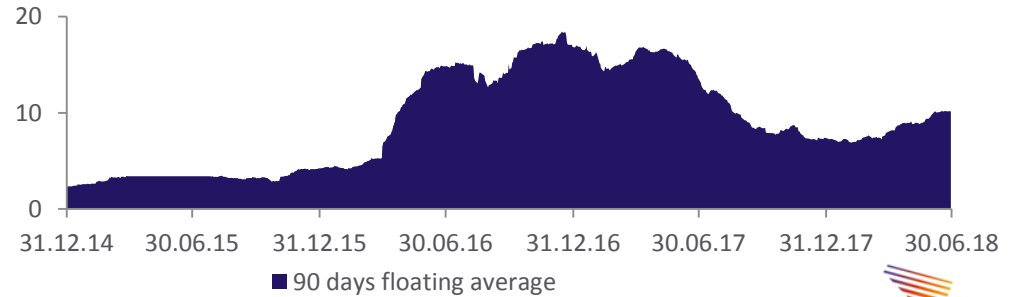
- Omsatt 387 060 egenkapitalbevis.
- 15 663 944 totalt utstedt, og en EK brøk på 17,9 %.

Utbytte

- Målsetting om at 50% av EK-bevis eiernes andel av resultat skal utbetales.
- Bankens kapitalbehov skal ivaretas i utbyttepolitikken.
- Utbytte per EK-bevis utgjorde 6,00 kroner i 2017, tilsvarende som for 2016.
- Direkteavkastning på 5,8 prosent i 2017 (6,6 prosent i 2016).

Daglige handler i SOR

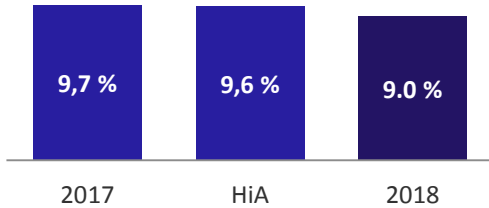

SPAREBANKEN SØR

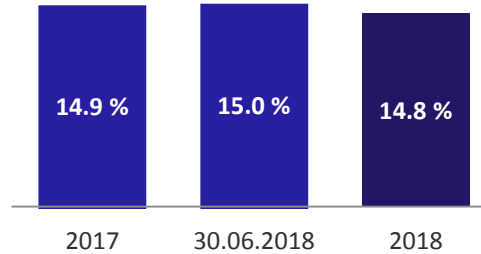
Mål og forventninger fremover

Finansielle nøkkelvariabler og ambisjoner

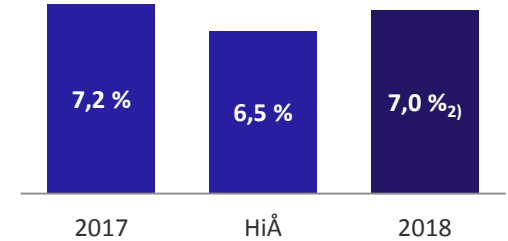
Egenkapitalavkastning

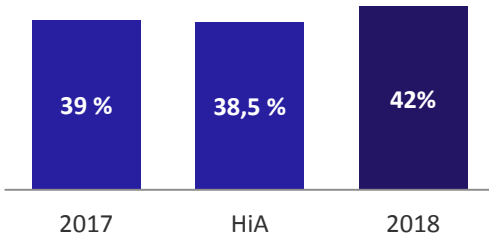
Ren kjernekapital (konsern)¹⁾

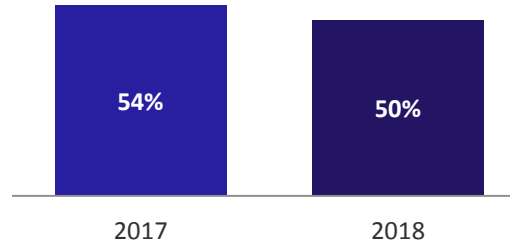
Utlånsvekst

Kostnadsutvikling

Utbyttegrad

1) Tillagt andel av resultat

2) Kredittvekst + 1 prosentpoeng

Forventninger fremover

Makro

Etter en svak BNP vekst gjennom de siste årene, har veksten i norsk økonomi tatt seg opp. Svak kronekurs, lave renter og en ekspansiv finanspolitikk har gitt positive vekstimpulser. Det har bidratt til høyere eksportvekst, lavere arbeidsledighet og økt privat konsum.

Landsdel

De økonomiske utsiktene for bankens markedsområde vurderes som positive. Boligprisene viser en moderat, positiv utvikling i bankens hovedmarked over tid og arbeidsledigheten er fallende. Statistikken for årets første måneder viser at det har vært en svakt positiv vekst i boligprisene.

Kapital

Banken har en ren kjernekapital på 15,0* prosent og en solid uvektet kjernekapitalandel (leverage ratio) på 9,1* prosent. Sammen med gode resultater fra ordinær drift, vil banken ha gode muligheter for vekst fremover.

Funding

Banken er godt posisjonert for langsiktig finansiering fra det norske og det internasjonale markedet.

Digital tilpasning

Satsing på digitalisering og nye teknologiske løsninger gir banken gode muligheter til fortsatt å forbedre kundeopplevelsen og kostnadsposisjonen.

Oppsummert

Sparebanken Sør er godt posisjonert for å videreutvikle sin posisjon som en ledende relasjonsbank med høy kostnadseffektivitet, god vekst og lønnsomhet.

Våre strategiske prioriteringer

Strategisk plattform

Relasjonsbank

Digitalisering og kanalsamspill

Kostnadseffektivitet

Satsingsområder

Komplett leverandør av finansielle tjenester

Betydelig produktspekter - fortsatt potensial for økt produksalg

Finn en eiendomsmegler nær deg!

Søk etter megler/kontor

Kjøp forsikring på nett

Vår utviklingsstrategi

Ved bruk av teknologi skal vi:

- Bedre kundeopplevelsen
- Øke salget
- Forenkle arbeidsprosesser, og redusere prosesskostnader
- Øke kvalitet

Førende for våre prioriteringer er at vi ser forretningsverdi i våre satsinger

Betalingstjenester – økt konkurranse og globalisering

Tidlig ute med digitalisering av kort

Teknologisk plattform etablert. Først ut til våre kunder er klokkebetaling med

Vi er posisjonert for å ta i bruk alle nye betalingsløsninger som benytter digitale kort

Vipps vs ApplePay vs andre betalingsløsninger

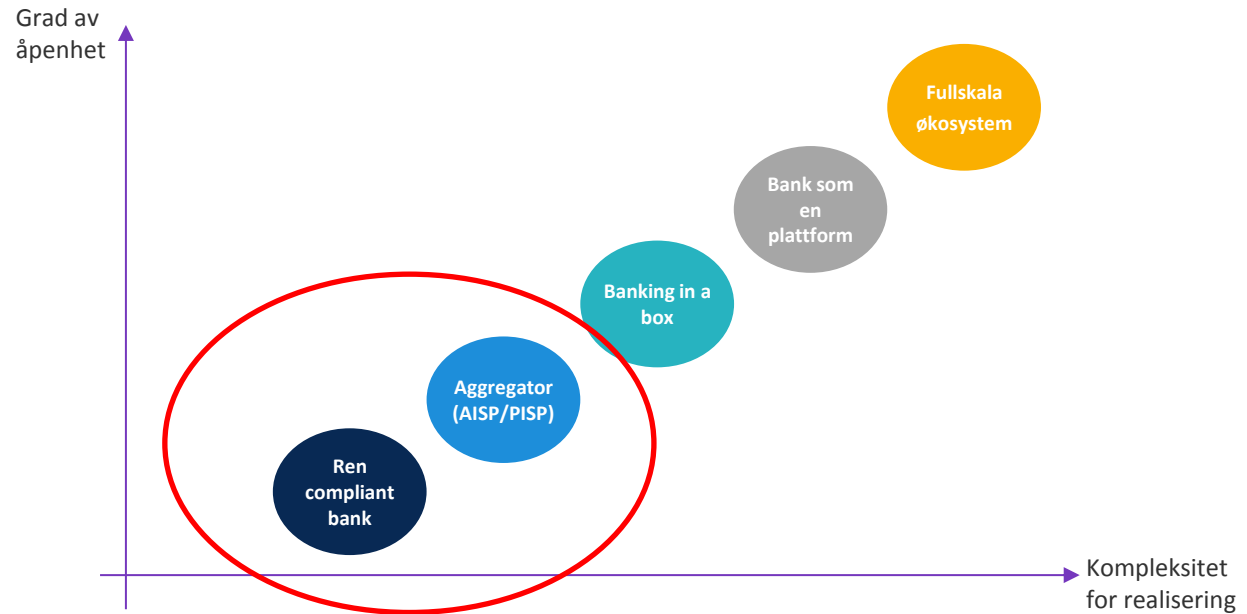

PSD2 – vi investerer i Open Banking plattform

Målsetning

- Aktiv rolle som AISP/ PISP
- Etablere fleksibel plattform
- Sikre god kunderådgivning

Ny teknologi gir nye muligheter

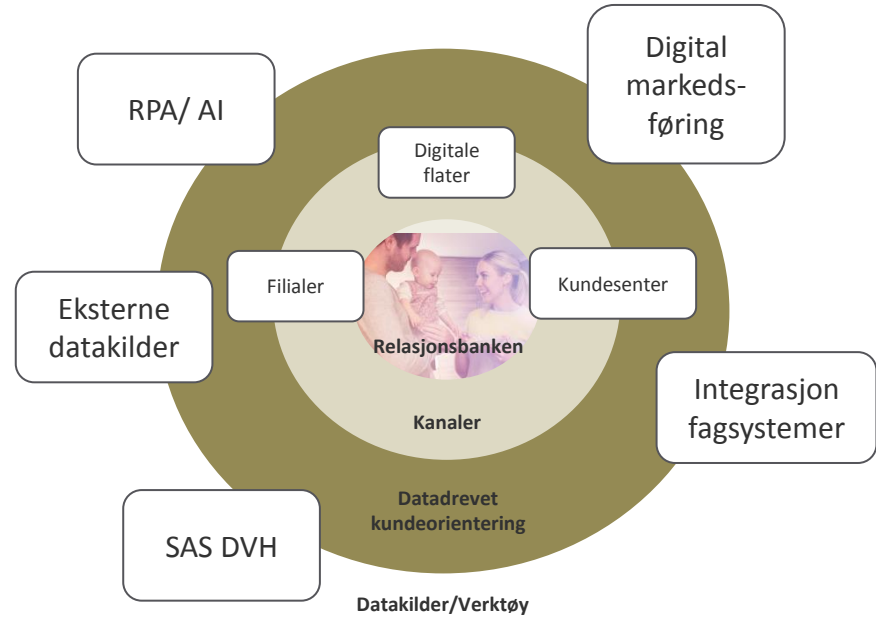
Bedre risikostyring

Økt effektivitet

Bedre kundeopplevelse

Samfunnsaktøren Sparebanken Sør

SPAREBANKEN SØR

En betydelig gavevæter til lokalsamfunnet

- Sørlandets største gavevæter, med 35 mill. kroner disponert til gaver i 2018

Sparebanken Sør vil kjøpe instrumenter for 10 millioner

De beste strykeinstrumentene kan koste flere millioner kroner, og innkjøp av slike instrumenter er ofte ikke mulig å finansiere for orkestre og musikere.

Gaven ble presentert klienter lørdag ettermiddag. SjøMU-direktør Nascar Fuglestad (f.v.), Geir Bergskaug, direktør i Sparebanken Sør, og Eidsjerg Dani, styremedlem i Sparebankstiftelsen. FOTO: Hilde Sørensen/NTB

Sparebanken Sør gir 20 millioner til Kunstsilo

Sparebanken Sør og Sparebankstiftelsen Sparebanken Sør gir 20 millioner kroner til Kunstsilo.

Får 200.000 kroner til ny kunstgressbane – nå er arbeidet i gang

OPPDATERT: 25.AUG.2018 08:50 | PUBLISERT: 25.AUG.2018 08:50

Får jubileumsgave fra Sparebanken Sør

Banksjef Bente Christensen overrakte dette gavebeviset til leder i Tvedestrand Fotballklubb, Erik Pedersen.

Av Øystein Dørbø

23. august 2018, kl. 16:58

Banksjef i Sparebanken Sør i Tvedestrand, Bente Christensen, kom med en «sjekk» på 25.000 kroner til 100-års jubelanten Tvedestrand Fotballklubb.

Fokus på gavebevilgning til allmennyttige formål, innenfor:

- Idrett
- Kultur
- Samfunn
- Organisasjon/forening
- Kompetanse/utdanning

Sørlandet vil bli best på likestilling

- Likestilt arbeidsliv - Prestisjeprojekt med utspring på Sørlandet.
- Sparebankene Sør er en av 15 bedrifter som nå er likestillingssertifisert – som de første i landet.

«Sparebanken Sør jobber aktivt med likestillingsarbeid på mange områder, som rekruttering og etablering av likestillingsutvalg»

**likestilt
arbeidsliv**

SPAREBANKEN SØR

Green planet strategy (GPS)

- GPS er et pilotprosjekt som har som formål å utvikle et program for bærekraftig forretningsutvikling og økt konkurransekraft
- I pilotprosjektet deltar bedrifter som søker å være ledende innen bærekraft
- Følgende bedrifter er med som samarbeidspartnere: **Sparebanken Sør**, Dyreparken, Skeie Group, Kruse Smith, MacGregor, Hennig-Olsen, Arendal Fossekompani og Agder Energi

PILOT: Pilotprosjektet Green Planet Strategy får 200.000 kroner av Fylkeskommunen. Arkivfoto

Får 200.000 kroner til pilotprosjekt

 Helene Walle
16. mai 2018 kl. 20:00

Tweet Share Print Pin It

Green Planet Strategy, et pilotprosjekt av NHO Agder, får midler til sine bærekraftige mål.

Green Planet Strategy, GPS, er et prosjekt som skal gi bedrifter i Agder bærekraftige forretningsmuligheter.

I dag er det åtte bedrifter som deltar i pilotprosjektet: Gard, Dyreparken, Skeie Group, Kruse Smith, MacGregor, Hennig-Olsen, Arendal Fossekompani, Sparebanken Sør og Agder Energi. Målet med prosjektet er å gi bedriftene kunnskap om nyere forskning på bærekraftige områder, og hjelpe dem et stykke på vei mot en grønnere hverdag. Håpet til NHO Agder er at GPS etter hvert etableres som et fast tilbud til både små og store bedrifter i fylket.

Fylkeskommunen bestemte i fylkesutvalget forrige tirsdag at pilotprosjektet kan bevilges 200.000 kroner som en delvis finansiering av prosjektet, men det forutsetter et bidrag på 300.000 kroner fra Vest-Agder fylkeskommune. Pengene skal brukes som en delfinansiering i GPS sin oppstartsfase med det det bærer med seg av utgifter til promotering, utarbeidelse og gjennomførelse.

Takk for oppmerksomheten!

